

διέτριβον εἰς σπήλαια καὶ σπηλάς, ἐκεῖ ὅπου ἡμεῖς κατασκευάζομεν παλάτια διὰ τοὺς πλουσίους καὶ ἀναπαυτικὰς καλύβας διὰ τοὺς πτωχοὺς· διατὶ δὲ τοῦτο, εἰμὴ διότι ἔχομεν τὴν δύναμιν, θεωροῦντες τὰ παρελθόντα, νὰ ἐπιβελτιώωμεν τὰς βελτιώσεις τῶν προγόνων ἡμῶν, καὶ ν' ἀποφεύγωμεν τὰ σφάλματά των; Ἄλλὰ πρὸς κατόρθωσιν τούτου ἀπαιτεῖται ἡ σπουδὴ τῆς ἱστορίας, καὶ ἡ σύγκρισις αὐτῆς μὲ τὰ γινόμενα.»

ΕΛΑΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

ΥΠΑΡΧΟΥΣΙΝ ἄνθρωποι, οἵτινες, ἔχοντες ἐνεργὸν καὶ γόνιμον νοῦν, κινούνται ἀφ' ἑαυτῶν εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς πράξεις, ζητοῦσι παντοιοτρόπως τὴν ἐρημίαν, καὶ ἐμπνέονται μὲν μακρὰν τοῦ θορύβου τῶν πόλεων, χωρισμένοι δὲ τῆς κοινωνίας μελετῶσι τὰς ἰδέας, ἀπὸ τὰς ὁποίας διευθύνονται, καὶ εὐρίσκουσι τὴν φήμην εἰς τὴν μοναδικὴν καὶ ἀπόκεντρον ζωὴν τῶν χωρίων.

Ἄλλ' οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι ἔχουσι χρεῖαν ἐξωτερικῶν ἀφορμῶν διὰ νὰ συλλογισθῶσιν, ὥστε τὸ θέατρον, τὸ ἀκροατήριον, ἡ πανήγυρις, καταντῶσιν εἰς αὐτοὺς ἀναγκαῖα. Ὀμιλοῦμεν τῶντι ζωηρότερον ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους, γινόμεθα δὲ εὐφραδέστεροι μεταξὺ τῶν δημοσίων συνελεύσεων. Ὅθεν οἱ μεγάλοι καὶ ἐνδοξοὶ ῥήτορες μορφοῦνται εἰς τὴν ἀκμὴν τῶν πολιτικῶν μεταβολῶν, ἡ ἐν καιρῷ πολέμων· καὶ ἡ βοή τοῦ τυμπάνου καθίσταται, τρόπον τινά, τὴν φωνὴν αὐτῶν ἐντονωτέραν καὶ στεντόριον.

Γενικῶς τίποτε δὲν ἐρεθίζει τὸ πνεῦμα, ὅσον ἡ ἀσκησις τῶν αἰσθητηρίων καὶ τῶν παθῶν. Ἐπειδὴ ὁ,τι κεντᾷ τὰ νεῦρα, κινεῖ εὐθὺς τὴν καρδίαν· ἐκ τούτων δὲ τῶν δύο συγχρόνως κινουμένου τοῦ ἐγκεφάλου, ἐξυπνεῖ, ὡς εἶπεῖν, ὁ νοῦς, καὶ ἐνεργεῖ πλείοτερον παρὰ τὸ σύνηθερ. Ὅθεν τὸ λαμπρὸν φῶς, οἱ μελωδικοὶ καὶ εὐρυθμοὶ ἤχοι, ἡ γεῦσις εὐαρέστων καὶ δριμύτων χυμῶν, αἱ ἡδυπνῶν ἀνθέων ἀπόρροιαι, αἱ μαλθακαὶ τοῦ σώματος τρίψεις, ἐνίοτε δὲ καὶ τῶν πόνων αὐτῶν ἡ αἰσθησις, ζωογονοῦσι παραδόξως τὸ πνεῦμα. Ἰδιαιτέρως δὲ ἔχουσι τὴν θαυματουργὸν ταύτην δύναμιν αἱ ἡμέραι τοῦ διαγελῶντος ἔαρος καὶ τοῦ μελαγχολικοῦ φθινοπώρου, ἡ ἀρμονία τῆς μουσικῆς τῶν ὀργάνων, ἡ τὰ θελκτικὰ σειρηνοφῶνου νεάνιδος ἄσματα. Ἴσως τίποτε ἄλλο δὲν ἀνακινεῖ τὸν ἄνθρωπον βεβουλισμένον εἰς σκέψεις, ὅσω τῶν ἐκκλησιαστικῶν κωδῶνων ὁ θρησκευτικὸς καὶ σεβάσμιος ἤχος, ἀκούμενος μάλιστα ἀπὸ τὰς πολυόχλους πόλεις εἰς τὰς πέριξ αὐτῶν ἀγροικίας καὶ εἰς ὅλην ἀπλῶς τὴν περιφέρειαν τοῦ ὀρίζοντος. Τέλος, ὁ ψιθυρισμὸς τῶν δένδρων, τὸ κελάρυσμα τῶν ῥυάκων καὶ ποταμῶν, ἡ γλυκεῖα αὔρα, ἡ μεγαλοπρεπὴς τοῦ λειοκύμονος πελάγους θέα, ὁ εὐδιος καὶ γαλήνιος οὐρανός, ἡ ἀστροφεγγὴς καὶ πανσέληνος νύξ, ἡ εἰδησις ἐπιτυχίας περισπουδᾶστου τινὸς ἀγαθοῦ, ἐρεθίζουν ὁμοίως τὸ πνεῦμα. Ἴσως δὲ σφάλλομεν ἂν σιωπήσωμεν ἐνταῦθα τὸν περίπατον τόσω μᾶλλον, ὅσω περιπατῶν ἐδίδασκεν εἰς τὸ Λύκειον ὁ διασημότερος τῶν φιλοσόφων τῆς ἀρχαιότητος.

Μέγιστον ὁμως τῶν ἐλατηρίων ὄλων ὑπάρχει ἡ ἄμιλλα· ἐπειδὴ, ὅταν πολλοὶ διὰ μιᾶς διατρέχωσι τὸ αὐτὸ τῆς δόξης στάδιον, ὁ συναγωνισμὸς οὗτος πολλάκις φέρει κλίος μὲν εἰς τοὺς ἀθλητάς, ἐνίοτε δὲ καταστροφὴν εἰς ὀλόκληρα ἔθνη, ἀλλὰ πάντοτε πρόοδον εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας. Ὀλίγοι φροντίζουσι νὰ ὑπερβῶσιν ἐνδόξους προγόνους, ἀφοῦ ἡμαύρωσαν ἐφαμίλλους συγχρόνους. Ἄλλ' ὁ μέγας ἄνθρωπος προκαλεῖ καὶ ἐτέρου τοιούτου τὴν ἐπιφάνειαν, ὥστε ἡ συνυπάρχουσι ἰσόρροποι, ἢ ἀλλήλους ἀμέσως διαδέχονται. Οὕτως ὁ Πλάτων ἔφερε τὸν Ἀριστοτέλην, ὁ Ἀριστείδης τὸν Θεμιστοκλέα, τὸν Σύλλαν ὁ Μάριος, τὸν Καίσαρα ὁ Πομπήιος, τὸν Ὀράτιον ὁ Βιργίλιος, ὁ Βάκων τὸν Καρτέσιον, ὁ Αἰσχύλος τὸν Σοφοκλῆ, τὸν Ῥακίαν ὁ Κορνήλιος, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως.

Ἄλλ' ἡ ἄμιλλα ἐρεθίζει ἐξαιρέτως τὸν ἄνθρωπον, ὅταν τοὺς ἀπλοὺς ἀντιζήλους ἀναπληρῶσιν ἐχθροὶ ἀντίπαλοι· καὶ ὁσάκις τὸ αὐτὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον φέρομεν, ἐδόξασαν ἤδη ἄλλοι. Ἐχομεν δὲ τοῦ λόγου παράδειγμα τὸν Βάκωνα· ἐπειδὴ ὁ μέγας οὗτος τῶντι καὶ ἐνδοξὸς τοῦ Νεύτωνος πρόδρομος, ὅστις ὠφέλησε πλείοτερον διὰ συμβουλῶν τὰς ἐπιστήμας, παρ' ὅσον ἄλλοι δι' ἀνακαλύψεων, παρωξύνθη μάλιστα εἰς τοῦτο ἀπὸ τρεῖς αἰτίας. Διότι ἔπαισε πολλὰ ὡς ἄνθρωπος καὶ ὡς ὑπουργός, ἐφιλοτιμήθη νὰ ἐξαλείψῃ τὸ προστριβὲν εἰς αὐτὸν ὄνειδος· ἀλλὰ μοναχὸς τις δοξαζόμενος τότε ἐφευρέτης τῆς πυρίτιδος ἐλέγετο Βάκων· ὅθεν ἠγωνίσθη νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἀνήκουστον· ἔπειτα, ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἀνεκάλυψεν ἄγνωστον ἤδη κόσμον· ἡ ἀνακάλυψις δὲ αὕτη προεμήνυε πολλὰς ἄλλας εἰς τοὺς μέλλοντας αἰῶνας. Ὁ Βάκων, θέλων νὰ καταστήσῃ ὑποτελεῖς εἰς τὴν ἀγέρωχον καὶ δεσποτικὴν αὐτοῦ μεγαλοφυΐαν καὶ ζῶντας καὶ μεταγενεστέρους, ἔγραψεν ἀλαζονικῶς καὶ περὶ ἀνακαλύψεων, ὥστε ὁ φιλοπονώτατος καὶ ἀκάματος φιλόσοφος ἡμαύρωσε τὸν ἀρχιγραμματέα τῆς Ἀγγλίας.

Οὕτως ἄρα ὁ εὐφυὴς καὶ μεγαλεπήβολος πανταχόθεν ὠφελεῖται καὶ πορίζεται τὰ συμφέροντα. Εἰς τὴν ὑπερβόρειον αὐτοῦ ἐξορίαν ἔγραψεν ὁ Ὀβίδιος τὰς χαριεστάτας αὐτοῦ ποιήσεις· εἰς τὴν φυλακὴν ἐμελέτα ὁ Τάσσος τὴν Ἐλευθερωμένην Ἰερουσαλήμ· εἰς τὴν Βαστιλιάν ὁ Μιραβῶς συνέταξε τὰς τυριπνῶους κατὰ δεσποτισμοῦ διατριβὰς αὐτοῦ καὶ τὰς ποικίλας πρὸς τὴν Σοφίαν ἐπιστολάς· εἰς τὴν εἰρκτὴν ὁ Κονδορκέτιος ἐσχεδίασε τὸ πολυμαθέστατον αὐτοῦ δοκίμιον· ἐκεῖ καὶ ὁ Βολταῖρος ἐξοιστρώθη, καὶ ἡ μανία τῶν προγραφῶν κατεσκεύασε τὸν Σιατοβριάνδ.

Ἄλλ' ἡ διάνοια διεγείρει τὴν διάνοιαν· ὅθεν ἐμπνεόμεθα καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Ρουσσῶ, τοῦ Μοιτσεσκίω, τοῦ Βυφῶνος, ὥστε αἱ ἰδέαι μεταβαίνουσιν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἄλλον, καθὼς τὸ φῶς τῶν λαμπάδων, ἡ μᾶλλον καθὼς μεταδίδεται ὁ ἠλεκτρικὸς σπινθὴρ ἐπ' ἄπειρον.

Τέλος, αἱ ἰδέαι κινοῦσιν ἄλλας ἰδέας εἰς τὸν ἄνθρωπον.

πον, καὶ, ἐφ' ὅσον σημειοῦνται εἰς τὸν χάρτην, ἐξάπτουσι βαθυμεθὸν τὸν νοῦν, ὥστε δικαίως ἐρέεσθαι. ὅτι ὁ κάλαμος ἐνεργεῖ εἰς τὸν ἐγκέφαλον, καθὼς ὁ χάλυψ εἰς τὸν χάλικα.—ΑΝΘΟΑ. ΚΟΙΝΩΦ. ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΟΜΙΧΛΗ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ.

ΠΟΛΛΟΙ, δὲν ἀμφιβάλλομεν, ἔχουσιν ἐξ ἀκοῆς, ὅτι παχεῖα τις ὀμίχλη καλύπτει ἐνίοτε τὴν μεγάλην μητρόπολιν τῆς Ἀγγλίας, εἰς νύκτα τὴν ἡμέραν μετατρέπουσα, καὶ τὰς μυριάδας συγχέουσα τῶν ἐν αὐτῇ κατοικούντων. Οὐδὲ καθ' ἡμέραν ὅμως, οὐδὲ κατ' ἔτος, παρίσταται τὸ φαινόμενον τοῦτο εἰς ὅλην αὐτοῦ τὴν ἑκτασίαν καὶ δεινότητα συμβαίνει μόνον εἰς τινὰς ἰδιαιτέρους καιροὺς, ἐξαιρέτως δὲ τὸν χειμῶνα, ὅποτε ὁ ἄνεμος φέρει τοὺς ψυχροὺς πυκνοὺς ἀτμοὺς ἀπὸ τῶν Γερμανικῶν ὠκεανῶν, καὶ συμμειγνύει αὐτοὺς μετὰ τὸν καπνὸν τῆς μητροπόλεως.

Τὴν 23ην Δεκεμβρίου 1818, σκότος παχύτατον ἐκάλυψε τὸ Λονδίον. Ἡ πυκνότης τοῦ ἀτμοῦ δὲν ἦτο κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἡμέρας τοσαύτη, ὥστε νὰ ἐπιφέρῃ σημαντικὴν ἐνόχλησιν· ἀλλὰ βαθμηδὸν ἠϋξανε ἡ σκοτία, καὶ εἰς τὸ μέρος τῆς μητροπόλεως, τὸ καλούμενον ἄστου (city), ὅπου ἡ ὀμίχλη εἶναι πάντοτε πυκνοτέρα, κατέστη ἀδύνατον, περὶ τὰς τέσσαρας μετὰ τὴν μεσημβρίαν, νὰ διακρίνη τις ἀντικείμενα εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν. Αἱ εἰς τὸ μέσον τῶν ὁδῶν κινούμεναι ἄμαξαι δὲν ἐβλέποντο ἀπὸ τὰς πλευρὰς, καὶ οἱ ἐπὶ τούτων πεζοὶ διαβάται ἐλάμβανον ὀλιγοτάτην βοήθειαν ἐκ τῶν εἰς τὰ παράθυρα φώτων, ἢ τῶν φανῶν, ἐπειδὴ τὰ πλεῖστα τῶν ἐργαστηρίων, ἐκ φόβου κλοπῆς, ἦσαν κεκλεισμένα, καὶ οἱ φανοὶ δὲν παρεῖχον εἰμὴ ὀλίγον τι ἀμυδρὸν φῶς, ὅρατὸν μόνον ἀφοῦ τις ἐφθανε πολλὰ πλησίον. Οἱ ἡνίοχοι κατέβαινον ἀπὸ τὰς ἄμαξας διὰ νὰ ὀδηγῶσι τοὺς ἵππους αὐτῶν, καὶ πολυάριθμοι λαμπαδοῦχοι παῖδες προσέφερον βοήθειαν· ἀλλὰ μὴ ὅλην τὴν φροντίδα καὶ προφυλάξιν, οἱ διαβάται, καὶ οἱ πεζοὶ καὶ οἱ διερρηλατοὶ, σπανίως εὕρισκον τὸν δρόμον, καὶ ἵπποι καὶ ἄμαξαι πολλάκις ἐξέκλινον ἀπὸ τὸ μέσον εἰς τὰ πλευρὰ τῶν ὁδῶν, μέγαν εἰς τοὺς πεζοὺς διαβάτας ἐπιφέροντες κίνδυνον.

Φοβερὰ ταραχὴ ἐγένετο εἰς τὰς ὁδοὺς· οἱ μὲν ἔκραζον ἀπὸ τρόμου, αἰφνης βλέποντες ἐπεργόμενον ἵππον ἢ ἄμαξαν· οἱ δὲ ἐφώναζον εἰς ἄλλους νὰ προφυλαχθῶσιν, ἢ ἀνησυχῶς ἠρώτων περὶ τοῦ δρόμου τῶν πολλοὶ ἐσφύριζον, καὶ τινες ἐτραγῶδου, διὰ νὰ γνωρισθῆ πρὸς ἅπαντας ἢ πλησίασίς των. Διάφοροι ἐγκατέλειπον τὰς ἄμαξας των, καὶ οἱ ἡνίοχοι, ἀγνοοῦντες ποῦ εὕρισκοντο, ἐστάθησαν περιμένοντες. Διαφόρους ποσότητας, ἀπὸ δύο ἡμισυ ἕως δέκα σιλίνια, ἐλάμβανον οἱ λαμπαδοῦχοι παῖδες διὰ νὰ ὀδηγήσωσιν ἐν ἀμάξιον εἰς μίαν μόνην ὁδόν. Ἄλλ' ἢ παρουσία καὶ ἡ ἐπιβροχὴ τῆς πυκνῆς ταύτης τῶν ἀτμῶν συσσωρεύσεως δὲν ἦτον ἐπαισθητὴ μόνον ἕξω τῶν οἰκῶν. Εἰς τὰ θέατρα, οἱ ἐπὶ τῆς ἀκηνῆς ὑποκριταὶ δυσκόλως

ἐβλέποντο ὑπὸ τοῦ ἀκροατηρίου· καὶ ἰδιαιτέροι δὲ οἴκοι, μολοντοὶ κλειστοί, καὶ καλῶς ἐφωδιασμένοι ἀπὸ πυρᾶ, ἦσαν πλήρεις καὶ ἀμαυροί. Μεταξὺ τῶν ἑνδεκα ὅμως καὶ δώδεκα τῆς νυκτὸς ὁ κρότος τῶν ἄμαξων, αἵτινες εἶχον ἀναλάβει τὴν δύναμιν τοῦ κινεῖσθαι, ἐφανέρωσε τὴν διάλυσιν τῆς ὀμίχλης, καὶ μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἡ μητρόπολις παρίστανε τὸ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν σύνθηες αὐτῆς φαινόμενον. Πολλοὶ, πάμπολλοι χιλιάδες, τοὺς ὅποιους εἶχεν εὐρεῖν ἡ ὀμίχλη μακρὰν τῶν ἰδίων, ἠδυνήθησαν τότε μόνον νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς ἀνησυχίας καὶ περφοβισμένας οἰκογενείας των.

Τὸ σκότος τοῦτο, ἐνόσω διήρκει, ἦτο χρυσὴ εὐκαιρία διὰ τοὺς κλέπτας, ἀπὸ τὴν ὅποιαν καὶ δὲν ἠμέλησαν νὰ ὠφεληθῶσι. Τολμηρὰ τις συμμορία ἐπραξε τὰ πάνθεινα ἀτιμωρητί. Περὶ τὰς πέντε μετὰ τὴν μεσημβρίαν, κυρίαί τινες ἐμίσθωσαν λαμπαδοῦχον παῖδα νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὰς ὀλίγον τι διάστημα. Ἀρχεῖος δὲ τις, καὶ αὐτὸς λαμπαδά κρατῶν ἐκ πίσσης, ὤρμησε μεταξὺ των, καὶ κατετάραξεν αὐτάς. Τῆς μίᾳς ἀναψε τὸ φῶρεμα· ἐσθυσαν δ' αὐτὸ τρέξαντες οἱ διαβάται. Εἰς τὴν σύγχυσιν, ἥτις ἐγένετο ἐξεπίτηδες διὰ νὰ εὐκολύνῃ τὴν ἀρπαγὴν, ἔχασε τὸν Βόαν τῆς* μίᾳ ἐκ τῶν κυριῶν, καὶ ἄλλα διάφορα πράγματα πολλοὶ ἄλλοι ἐκεῖ παρευρεθέντες. Πολλοὶ ἄμαξαι, πρὸς ἀλλήλας συγκρουσθεῖσαι, κατεβραυσθήσαν, καὶ διαφόρους δυστυχεῖς, ἐκ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἄλλο πλευρὸν τῆς ὁδοῦ μεταβαίνοντας, ἢ κατεπάτησαν ἵπποι, ἢ προσέβαλον καὶ ἐθανάτωσαν ἄμαξαι.

Αὐταὶ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τούτων ὅμοιοι συμφοραὶ συνοδεύουσι τὰς ὀμίχλας τοῦ Λονδίνου. Ἀναρίθμητοι ληστέϊαι ἐγέναν καὶ εἰς ἐργαστήρια καὶ εἰς οἴκους. Κλέπται ἔμβαινον εἰς ἀποθήκας, ἐπροφασίζοντο ὅτι θέλουν ν' ἀγοράσωσιν τι, καὶ ἀρπάζοντες τὸ τυγχάνον πολυτιμότερον, ἐξήρχοντο. Ἀφοῦ δ' ἅπαξ ἔμβαινον εἰς τὴν ὀμίχλην, ἦτο μάταιον νὰ τοὺς καταδιώξῃ τις. Συντόμως εἰπεῖν, ἢ τοιαύτη ὀμίχλη δικαίως λογίζεται σπουδαιότατον δυστύχημα.

ΚΑΘΑΡΟΣ ΑΗΡ.

Ο ΠΕΡΙΦΗΜΟΣ Ἄγγλος ἰατρὸς Δαρουίνος τόσον ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν εἶχε περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ καλοῦ ἀέρος, ὥστε, μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐν κειρῷ πανηγύρεως, ἀναβάς ἐπὶ τινος πίθου εἰς τὴν κόμην Δέρβην, ὠμίλησε πρὸς τοὺς κατοίκους ὡς ἐπομένως— «Ἄνδρες Δερβαῖοι, συμπολίται, ἀκούσατέ με! Γνωρίζω ὅτι εἴσθε εὐφρεῖς καὶ φιλόπονοι. Μετὰ τὸν ἰδρωτὰ τοῦ προσώπου πορίζεσθε τὰ ἀναγκαῖα, καὶ ζωοτροφεῖτε τὰς οἰκογενείας σας· ἂν ὅμως σᾶς εὕρῃ νόσος, τότε γίνεσθε διόλου ἀχρηστοί. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἅπαντες γνωρίζετε· ἀλλὰ φοβοῦμαι ὅτι τινες ἀπὸ σᾶς δὲν ἔμαθον ἀκόμη πῶς ἡ υγεία διατηρεῖται ῥωμαλέα· τοῦτο λοιπὸν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀναπνεῖν ἀμύλοντον ἀέρα· διότι ἡ καθαρότης τοῦ ἀέρος ἀφανίζεται ὅπου πολλοὶ εὕρισκονται συνηθισμένοι· τὰ ἐκ τοῦ

* Ὁ Βόας εἶναι περίβλημα τῶν ὄμων, βρβαρικώτερον λεγόμενον Μπουᾶς.